

מ י ו מ ה ב ח ו ב ר ת

- עם הופעת חוברת השלושים של „ילקוט מורשת“ הננו מגישים לקוראינו חוברת מורחבת המכילה גם את תוכן כל הדברים שנתפרסמו בשלושים החוברות, החל מדצמבר 1963. • במשך שבע-עשרה השנים, בהופעה רצופה, הצטבר בילקוטי-מורשת הרבה חומר תיעודי ומקורי — הן של עדי-ראיה להתרחשויות, של אלה שעברו את דרך היסורים במחנות-הריכוז וההשמדה ובנתיבי הפליטים במזרח ושל הלוחמים באויב הנאצי בחזית ובעורף; וכן דברי הגות, עיון ומחקר — פרי עטם של טובי החוקרים, ההיסטוריונים ואנשי-רוח העוסקים בתולדות עמנו בימי מלחמת-העולם השנייה. • אנו תקווה שפירוט כל המאמרים, לפי סדר הופעתם במדורים הקבועים של ה„ילקוט“, יסייע למבקשים חומר על התקופה והמעוניינים ללמוד עליה ממקורות מהימנים.

מקורות ועדויות

- חיים יחיל, שהיה נציגה הראשון של מדינת ישראל בגרמניה המערבית בתוקף היותו ראש המשלחת הארצישראלית לשארית הפליטה במסגרת אונרר"א (משנת 1945), רשם מיד עם סיום שליחותו סקירה מפורטת על מחנות העקורים בגרמניה, שהיוו אחד ממוקדי המאבק בהצלה ובהעפלה במערכה הציונית להקמת המדינה. תעודה זו נמסרת כנתינתה ומהווה מיסמך מהימן לאשר התרחש באותם ימים.
- יוסף (איזוטה) הולין, שנפטר ב-1975, נולד בקאליש שבפולין וברח עם משפחתו אל העיר סלונים בשטח הכיבוש הסובייטי. בזכרונותיו-עדותו, שחלק מהם אנו מפרסמים כאן, מתאר המחבר את גורל יהודי סלונים מהיום הראשון של הכיבוש הגרמני ועד לחיסולו הסופי של הגיטו. לאחר המלחמה עלה עם משפחתו לישראל. כתב-היד נמסר על-ידי אלמנתו. גוטה, לארכיון „מורשת“.

ע י ו ן

- חיים שצקר, מרצה בכיר באוניברסיטה העברית בירושלים, בודק במאמרו את שיתוף הפעולה בין תנועת הנוער היהודית ובין אירגון „החלוץ“ בגרמניה הנאצית.

ח ק ר

- מנחם שלח, מורה ומחנך חבר קיבוץ משמר העמק, חקר במסגרת עבודת-הדוקטור שלו באוניברסיטת תל-אביב את שואת יהודי קרואטיה. הננו מביאים כאן את הפרק הדן בהשתתפותם של יהודי יוגוסלביה במלחמה נגד הנאצים ובקרבת הפארטיזאנים, שעלתה בהרבה על חלקם באוכלוסייה הכללית.
- יצחק ארד, יו"ר הנהלת „יד ושם“, חקר את פעילותו של „מטה מיוחד רוזנברג“ לאיסוף יצירות תרבות בשטחי מזרח אירופה הכבושים. המחבר מתרכז במעשי ההחרמה, הגזל וההרס של נכסי התרבות והאמנות היהודיים ומביא נתונים מתעודות ומקורות שונים.
- בנימין אקשמיץ, מהאוניברסיטה העברית בירושלים, עיין בתעודות ממחנה-הריכוז מאוטהאוזן שעניינם פעילות בית-החולים במחנה ומיון החולים לפי סוגי המחלות. מהמחקר מסתבר שכמעט כל מקרי-המוות היו תוצאה של מחלות רעב.

- במסגרת המכון ליהדות זמננו באוניברסיטה העברית בירושלים ערך יונתן ספלן מחקר על פעולותיה ויוזמותיה הציבוריות והפרטומיות של „קבוצת ברגסון“, שלוחתה של האצ"ל בארצות-הברית בימי מלחמת-העולם השנייה. דגש מיוחד מושם ביחסיהם של אנשי המשלחת עם מנהיגיה של ארה"ב, יהודים ולא-יהודים.

ת ע ו ד ו ת

- **ירחמיאל כהן**, מהאוניברסיטה העברית בירושלים, דן בתעודה משנת 1942 הקשורה לראשית פעילות המועצה היהודית בצרפת הכבושה ושמטוכה ניתן לבחון את יחסי המנהיגות היהודית בינה לבין עצמה והיחסים עם שלטונות וישי.
- **עקיבא סקידל**, חבר קיבוץ כפר בלום, שירת בצבא ארצות-הברית במלחמת-העולם השנייה. אנו מפרסמים כאן חלק נוסף ממכתביו ששלח אז למשפחתו (ראה „ילקוט מורשת" כ"ז), בהם הוא מתאר את פגישותיו עם ניצולי-המחנות מיד לאחר השיחרור וקשריו עם גרעין של חלוצים צעירים שהקימו את „קיבוץ בוכנוואלד" בחוותו של אחד מראשי הנאצים.

ס פ ר י ם

- **יהושע ביכלר**, חבר קיבוץ להבות-חביבה מניצולי אושוויץ, מביא ביקורת על ספרו של האנס לאנגביין „האנשים באושוויץ" שהופיע בגרמנית, וחולק על מיספר תיאורים ומסקנות המצויים בחיבור זה שעומד להיות מתורגם לשפות אחדות.
- **שמואל קרקובסקי**, מ„יד-ושם", מעיין בספרו רבי-הכמות של החוקר הפולני צ'סלאב לוצ'אק על ההיבטים הכלכליים של פולין הכבושה. כותב הסקירה מתרכז בסעיפים הדנים ביהודים, שעניינם בעיקר: רצח עם; שוד רכוש; ניצול כוח-עבודה; יחס האוכלוסיה הפולנית ליהודים; והתנהגות חיילים ואזרחים גרמנים לפסולי הגזע.

ת ג ו ב ו ת

- **ש. אבני**, שהיה חבר ההנהגה הראשית של הנוער הציוני ברומניה ואסיר ציון, מגיב ומעיר הערות למאמרה של חוה וגמן-אשכולי „תוכנית טראנסניסטריה — הזדמנות הצלה או הונאה" („ילקוט מורשת" כ"ז) וחולק על אחדות ממסקנותיה.